

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова вченої ради
факультету _____

_____/_____
Протокол N ____
«__» _____ 2023

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з підготовки до семінарських занять та самостійної роботи
«Критичне мислення та техніки публічного виступу»

Ступінь вищої освіти бакалаврський

Спеціальність - 033 філософія

Освітня програма - політична філософія

УДК
М54

Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять та самостійної роботи з «Критичного мислення та технік публічного виступу» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 033 філософія

освітня програма – політична філософія

Упорядник:

Астапова–Вязьміна О.І., канд. філос. наук, доцент кафедри філософських і політичних наук

Рецензент: Даценко В.С., канд. філософських наук, доцент кафедри філософських і політичних наук

Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять та самостійної роботи з Критичного мислення та технік публічного виступу для здобувачів освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 033 – філософія освітня програма – політична філософія всіх форм навчання

У виданні містяться відомості щодо підготовки до семінарських занять та самостійної роботи.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри філософських і політичних наук

Протокол N_3_від «7» вересня 2023 року

Завідувач/ка кафедри _____ / Анжела БОЙКО/
підпис ПІБ

Обговорено та рекомендовано до затвердження методичною комісією факультету гуманітарних технологій «__» __.__. 2023 р., протокол N __

Голова методичної комісії факультету _____ /Алла ЛИСЕНКО/
підпис ПІБ

Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: розвиток когнітивних компетенцій студентів, формування інтелектуальної мобільності шляхом опанування навичок адекватного сприймання, об'єктивного оцінювання та грамотного опрацювання інформації, шляхом формування навичок формулювати аргументовані судження і генерувати нове.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Сформувати комплексне уявлення здобувачів вищої освіти про сутність, компоненти, та функції критичного мислення;
2. Опанувати використання методів критичного мислення в професійній сфері;
3. Розвинути вміння логічно обумовлювати свою позицію та переконливо висловлювати результати своєї мисленої діяльності, використовуючи прийоми та методи аргументації;
4. Аналізувати навички доказовості та заперечення в сфері наукової, професійної та повсякденної практики;
5. Орієнтуватись в практичному застосуванні навичок критичного аналізу інформації для підвищення ефективності прийняття рішень, вирішення наукових та професійних задач;
6. Вміти використовувати максимальну кількість підходів до вирішення складних задач, знаходити нестандартні шляхи їх розв'язання та розпізнавати неочевидні проблеми.

На вивчення дисципліни відводиться 120 годин, 4 кредити
Форма контролю – залік

Семінар 1.

Тема: Зв'язок між мисленням і мовою

Мета та завдання семінару: розкрити особливості прототипного мислення

План:

1. Поняття критичного мислення.
2. Основні вміння критичного мислення
3. Багатозначність слів. Уловки софістів.
4. Барометри мислення. Розуміння як завдання мови.

Завдання для обговорення на семінарі:

1. Напишіть текст, у якому використовується частка «не» для створення протиставлень. Потім переписіть цей текст без використання частки «не», намагаючись зберегти той самий зміст. Проаналізуйте, як змінилася структура тексту та його сприйняття.
2. Емоційність слів та візуальні об'єкти:

Опис завдання:

1. Оберіть 5 слів, які мають виражену емоційну складову.
2. Створіть візуальні об'єкти (малюнки, колажі), що відображають емоційність кожного слова.

3. Напишіть короткий опис того, як ці візуальні об'єкти впливають на ваше сприйняття та мислення про ці слова.

3. Етимологія і реіфікація

Опис завдання:

1. Оберіть 3 абстрактні поняття (наприклад, свобода, справедливість, щастя).
2. Дослідіть етимологію цих понять.
3. Створіть візуальні репрезентації (матеріалізацію) кожного поняття.
4. Опишіть, як візуалізація допомагає краще зрозуміти ці поняття.

Творчі завдання: Завдання готується студентом до семінарського заняття:

1. Створіть серію візуальних об'єктів (наприклад, малюнки або колажі), які відображають емоційність певних слів. Опишіть, як ці візуальні об'єкти впливають на ваше сприйняття та мислення про ці слова.
2. Дослідіть етимологію кількох абстрактних понять і створіть візуальні репрезентації (матеріалізацію) цих понять. Наприклад, створіть ілюстрацію для поняття "свобода" або "справедливість".

Теми для самостійного опрацювання:

1. Визначення понять «мислення», «критичне мислення» в системі когнітивних наук.
2. Критичне мислення як одна із головних навичок в системі освіти ХХІ століття.
3. Потреба в критичному мисленні в добу інформаційного суспільства.
4. Перешкоди на шляху до критичного мислення.
5. Навички та вміння, необхідні для критичного мислення.

Рекомендації до семінару:

1. Аналізуйте контекст. Виконуючи завдання з часткою «не», зверніть увагу на те, як стверджувальні речення змінюють енергетику тексту на більш конструктивну.
2. Шукайте першоджерела. При дослідженні етимології абстрактних понять використовуйте етимологічні словники, щоб побачити, як фізична дія в минулому перетворилася на сучасне абстрактне значення.
3. Візуалізуйте. Створюючи колажі для емоційних слів, не бійтеся використовувати абстрактні форми та кольори – це допоможе зрозуміти ваш індивідуальний «барометр мислення».
4. Виявляйте софізми: Протягом дня спробуйте знайти у новинах приклади багатозначності слів, які використовуються для маніпуляції думкою.
5. Практикуйте усвідомленість: Спробуйте відстежити моменти, коли ваша мова «не встигає» за думкою, і проаналізуйте, які саме когнітивні перешкоди цьому завадили.

Література:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Ден Аріелі. – Львів: ВСЛ, 2018. – с. 296.
2. Канеман Д. Мислення швидко і повільно / Деніел Канеман // К.: Наш формат, 2017. – 480 с.

3. Клеон О. Кради як митець. Креативні «фішки» про які тобі ніхто не розповість / Остін Клеон. – Харків: КСД, 206. – 160 с.
4. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення? // <http://osvita.ua/school/method/technol/999/>
5. О'Конор Дж. Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень / Джозеф О'Конор, Іен Макдермот // «Наш формат», 2018. – 240 с.
6. Оклі Б. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / Барбара Оклі. – Київ: Наш формат. – 2018, - 272 с.
7. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: 2-ге вид / Георгій Поцепцов. - Видавництво Знання. -2008. – 663 с.
8. Поцепцов Г.Г. Контроль над розумом / Георгій Поцепцов. — К.: КМА, 2012. — 350 с.
9. Талер Р.Санстейн С. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / Річард Талер, Касс Санстейн. – Наш формат, 2017. – 312 с.
10. Терно С. Критичне мислення: чергова мода чи нагальна потреба? // Історія в школах України. – 2007. – №. 4. – С. 13-15.(КМ_chergova_moda.pdf; Critical_thinking.rar).
11. Терно С.О. Освітня практика критичного мислення // Постметодика. – 2013. – № 6. – С. 3-14 (pm----6--115--Terno.pdf).
12. Терно С. О. Критичне мислення: стратегії і процедури // http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab//Statti_z2012/Terno-CT-streategies.pdf
13. Сломен С. Ілюзія знання Чому ми ніколи не думаємо на самоті / Стівен Сломен Філіп Фернбак // Київ: 2018. – 344 с.

Семінар 2.

Тема: Виступ. Критичне мислення в контексті публічного виступу

Мета та завдання семінару: розкрити особливості та види публічних виступів

План:

1. Види виступів. Доповіді, зустрічі, виступи в пресі, інтерв'ю, дебати, полеміка.
2. Публічний виступ. Публічна промова, її види та правила.
3. Прийоми критичного мислення

Творче завдання: Завдання готується студентом самостійно до семінару

Завдання 1: Підготовка до виступу

Опис завдання:

1. Оберіть тему для вашого виступу.
2. Підготуйте план виступу, включаючи вступ, основну частину і висновок.
3. Напишіть текст виступу, дотримуючись правил побудови публічної промови.
4. Практикуйте свій виступ перед дзеркалом або записуючи себе на відео.

2. Публічна промова

Опис завдання:

1. Оберіть один з видів публічної промови (мотивуюча, інформативна, розважальна, переконуюча).

2. Напишіть текст промови на обрану тему, дотримуючись правил для цього виду промови.

3. Дебати та полеміка

Опис завдання:

1. Виберіть тему для дебатів або полеміки.
2. Підготуйте аргументи для обох сторін дискусії.
3. Проведіть дебати з партнером або групою, записуючи ключові моменти обговорення.
4. Проаналізуйте, які прийоми та стратегії були найефективнішими.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Оберіть складне або суперечливе питання.
2. Проведіть дискусію або написання есе, використовуючи прийоми діалектики для дослідження різних точок зору на це питання.
3. Підведіть підсумки, зважуючи всі аргументи та контраргументи.

Рекомендації до семінару:

1. Вивчіть цільову аудиторію: перед вибором теми для виступу чітко визначте, кому ви це кажете – від цього залежить вибір виду промови (мотивуюча чи інформативна).
2. Перевіряйте факти: пастосуйте техніку «адвоката диявола» до власного тексту, намагаючись знайти слабкі місця у своїй аргументації ще до виступу.
3. Використовуйте структуру: пітко дотримуйтесь пропорцій (вступ – 15%, основа – 70%, висновок – 15%), щоб не втратити увагу слухачів на середині промови.
4. Тренуйтеся з відео: паписуючи себе на відео, вимикайте звук при перегляді – це допоможе оцінити вашу невербальну впевненість без прив'язки до слів.
5. Готуйтеся до контраргументів: для дебатів випишіть 3 найсильніші тези опонента і заздалегідь підготуйте на них логічні відповіді.

Література:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
2. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
3. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
4. Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
5. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
6. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
7. Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
8. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
9. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>

10. Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtFA>
11. Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевірй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
12. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadriver.online – Режим доступу: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegtisya-vid-manipulyatsij/
13. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
14. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
15. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
16. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 3

Тема: Підготовка та написання промови

Мета та завдання семінару: розкрити особливості роботи над промовою синтаксичні, семантичні, прагматичні параметри політичного простору.

План:

1. Промова – це....
2. Типи промов
3. Етапи роботи над промовою

Творче завдання: Завдання готується студентом до семінарського заняття:

1. Виберіть тему для вашої промови.
2. Визначте мету промови: інформувати, переконати, розважити або мотивувати.
3. Напишіть коротке визначення для вашої промови, пояснюючи, чому ця тема важлива і яку ціль вона має досягти.

Етапи роботи над текстом промови

Опис завдання:

1. Визначте тему та мету промови.
2. Зробіть мозковий штурм ідей для промови.
3. Підготуйте план промови, включаючи вступ, основну частину і висновок.
4. Напишіть чернетку тексту промови.
5. Перегляньте та відредагуйте чернетку, зосереджуючись на структурі та логічній послідовності.

План промови

Опис завдання:

1. Оберіть тему для промови.

2. Створіть детальний план промови, включаючи основні пункти та підпункти.
3. Напишіть короткий опис кожного пункту плану.

Завдання: Що може запам'ятати слухач?

Опис завдання:

1. Визначте ключові моменти вашої промови, які ви хочете, щоб слухачі запам'ятали.
2. Створіть короткі та запам'ятовувані фрази для кожного ключового моменту.
3. Напишіть текст промови, використовуючи ці фрази як основні акценти.

Завдання : Правила публічного виступу

Опис завдання:

1. Дослідіть основні правила публічного виступу.
2. Підготуйте короткий виступ на будь-яку тему, дотримуючись цих правил.
3. Запишіть свій виступ на відео та проаналізуйте його, визначаючи, наскільки ви дотримувалися правил.

1.Вимова та інтонація

Опис завдання:

1. Оберіть текст для промови та проаналізуйте його з точки зору вимови та інтонації.
2. Практикуйте промову, звертаючи увагу на правильну вимову та використання інтонації для підкреслення ключових моментів.
3. Запишіть свою промову на аудіо або відео та проаналізуйте, наскільки ефективно ви використовували інтонацію.

2. Використання візуальних допоміжних засобів

Опис завдання:

1. Підготуйте презентацію на основі вашої промови, використовуючи слайди, діаграми або інші візуальні допоміжні засоби.
2. Переконайтеся, що візуальні матеріали підтримують і доповнюють основні ідеї вашої промови.
3. Проведіть презентацію перед аудиторією або запишіть на відео.

Зв'язок з аудиторією

Опис завдання:

1. Виберіть тему для промови.
2. Підготуйте текст промови, включаючи елементи, що сприяють встановленню зв'язку з аудиторією (наприклад, звернення до слухачів, запитання, історії).
3. Проведіть промову перед аудиторією та запишіть їхні реакції та зворотний зв'язок.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Механізми мовленнєвого впливу. Стратегії та мовленнєві акти.
2. Управління інформаційним потоком.
3. Політичний простір як регулятор толерантної взаємодії.
4. Соціальні практики електронного політичного простору.

Рекомендації до семінару:

1. Створюйте «гачки»: приділіть особливу увагу першим 30 секундам промови — придумайте запитання або історію, яка миттєво залучить аудиторію.
2. Працюйте над ритмом: використовуйте короткі речення для ключових тез і довші для пояснень – це створює динаміку, яка легше сприймається на слух.
3. Тестуйте візуалізацію: слайди презентації мають не дублювати текст, а доповнювати його образами, які посилюють емоційний відгук.
4. Керуйте інтонацією: випишіть ключові фрази та позначте в тексті місця для пауз — тиша часто працює краще за гучні слова.
5. Збирайте фідбек: після виступу запитайте слухачів, яка саме фраза їм запам'яталася найбільше — це покаже, чи спрацювали ваші заплановані акценти.

Література:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
2. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
3. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
4. Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
5. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
6. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
7. Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
8. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
9. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
10. Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtfA>
11. Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевірй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
12. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadriver.online – Режим доступу: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegitsiya-vid-manipulyatsij/
13. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
14. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>

15. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
16. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 4

Тема: Моделі і технічні прийоми критичного мислення

Мета та завдання семінару: навчитись створювати моделі критичного мислення

План:

1. Основні моделі викладу теми в головній частині промови: лінійна («ав ово») за допомогою історичного методу та «in medias res» - методами стадійним та концентричним.
2. Фактори успіху теми за П.Сопером
3. Структура та види аргументації, критика та її види. установка оратора

Творче завдання:

1. Прийоми завершення промови

Опис завдання:

1. Вивчіть різні прийоми завершення промови.
2. Напишіть завершення для промови на будь-яку тему, використовуючи обраний прийом.
3. Проаналізуйте, як це завершення впливає на загальне враження від промови.

2. Аналіз моделей критичного мислення

Опис завдання:

1. Дослідіть різні моделі та технічні прийоми критичного мислення.
2. Виберіть одну модель та детально опишіть її, включаючи приклади її застосування.
3. Проведіть аналіз, як ця модель може бути використана у вашій власній практиці (наприклад, в навчанні або на роботі).

Теми доповідей:

1. Міжнародні перемовини, офіційні та неофіційні зустрічі керівників держав.
2. Коментар політичних подій: мітинги, пікети, демонстрації.
3. Зустрічі з виборцями, приблизний текст виступу
4. Політичні дебати (на прикладах дебатів в різних країнах світу)

Теми для самостійного опрацювання:

1. Публічні політичні дискусії.
2. Прийоми завершення промови: як залишити сильне враження
3. Структура та види аргументації в публічних промовах

Рекомендації до семінару:

1. Експериментуйте з методами. Спробуйте викласти одну й ту саму тему лінійним методом та методом «in medias res» (з середини подій), щоб побачити різницю в залученні.
2. Аргументуйте за схемою. Використовуйте модель Тулміна (теза — дані — підстава), щоб зробити вашу аргументацію максимально стійкою до критики.

3. Вивчайте завершення. Знайдіть виступи відомих політиків і проаналізуйте, який саме прийом (цитата, заклик, кільцева композиція) вони використали у фіналі.
4. Аналізуйте помилки. Вивчаючи «фактори успіху» за П. Сопером, порівняйте їх зі своїми попередніми невдалими виступами для роботи над помилками.
5. Слідкуйте за логікою. При підготовці доповіді про міжнародні перемовини зверніть увагу на те, як формальні процедури впливають на зміст критичних рішень.

Література:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
2. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
3. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
4. Брежня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
5. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
6. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
7. Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
8. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
9. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
10. Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtfA>
11. Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевірай» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
12. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadrive.online – Режим доступу: http://mediadrive.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegitsiya-vid-manipulyatsij/
13. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
14. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
15. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
16. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 5.

Тема: Інформаційні жанри промови та етика та психологія мовленнєвої поведінки
Функціональні стилі мови (науковий, публіцистичний, художній, розмовний). Психологія мовленнєвої поведінки. Аналіз позитивних та негативних фрагментів інформаційних виступів з позиції реєстру спілкування.

Мета та завдання семінару: розкрити особливості етики та психології мовленнєвої поведінки

План:

1. Етика мовленнєвої поведінки: моральні цінності співрозмовника, мовний етикет.
2. Різновиди стилю мовлення за ознакою емоційно-експресивної забарвленості: стилістичне піднесене (історизми, архаїзми, поетична лексика); стилістичне знижене (просторіччя, вульгаризми).
3. Етап запам'ятовування, етап проголошення промови, рефлексія.

Творче завдання: Завдання виконується до семінарського заняття:

1. Етика мовленнєвої поведінки

Опис завдання:

1. Вивчіть основні принципи етичної мовленнєвої поведінки, включаючи правдивість, повагу до слухачів, уникнення маніпуляцій.
2. Підготуйте промову на етичну тему, дотримуючись цих принципів.
3. Проведіть промову перед аудиторією та зберіть зворотний зв'язок щодо дотримання етичних норм.

Теми для доповідей:

1. Інформаційні жанри промови: різновиди та ефективність
2. Психологія мовленнєвої поведінки: вплив на аудиторію ("Методи впливу на аудиторію через мовлення та невербальні сигнали)

Теми для самостійного опрацювання:

1. Підготуйте та проведіть промову, свідомо використовуючи ці психологічні прийоми.
2. Проведіть опитування аудиторії щодо їхньої реакції на вашу промову, зокрема як вони сприймали ваші психологічні прийоми.

Рекомендації до семінару:

1. Дотримуйтесь етичного кодексу. Свідомо уникайте логічних пасток та прихованих образ у тексті промови, навіть якщо це здається ефективним для перемоги в дискусії.
2. Відчуйте реєстр. Потренуйтеся переказувати одну й ту саму новину у «піднесеному» та «зниженому» стилях, щоб зрозуміти межі доречності кожного з них.
3. Синхронізуйте вербальне і невербальне. Слідкуйте, щоб ваші жести не суперечили змісту слів (наприклад, не закривайтеся руками під час заклику до відкритості).
4. Розвивайте рефлексію. Після кожного виступу аналізуйте не лише реакцію залу, а й свій внутрішній стан – що заважало бути переконливим?
5. Вивчайте психотипи. Спробуйте адаптувати одну й ту саму інформацію для різних типів слухачів (аналітиків, емоційних людей, практиків).

Література:

1. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Монографія / Л.Г. Комаха. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 360 с.
2. Маринович М. Без правди світові справді кінець / Мирослав Маринович // http://www.ji-magazine.lviv.ua/2017/Marynovych_Bez_pravdy_svitovi_kinec.htm

3. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
4. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
5. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
6. Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
7. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
8. Канеман Д. Мислення швидко й повільно / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
9. Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
10. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
11. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
12. Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtFA>
13. Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевіряй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
14. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadriver.online – Режим доступу: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegtisya-vid-manipulyatsij/
15. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
16. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
17. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
18. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 6.

Тема: Мовленнєві тактики спілкування, пошук консенсусу

Мета та завдання семінару: розкрити стилі спілкування

Прямий та непрямий мовленнєвий вплив. Полеміка у спілкування, види суперечок. Конфлікт та методи його вирішення. Стилi спілкування.. В. Шейнов «12 сучасних правил переконання». «Трикутник потреб» А. Маслоу.

План:

1. Нейролінгвістичне програмування Дж.Гріндера та Р.Бендлера. сутність метамови.
2. Риторичні постулати Г.П.Грайса і Дж. Ліча
3. «Чорна риторика» К.Бредемайера про основні принципи комунікації.

Творче завдання:

Приклади застосування НЛП у повсякденному житті та професійній діяльності.

Теми для доповідей:

1. Конфлікти та методи їх вирішення: теорії та практичні приклади
2. Полеміка та види суперечок

Теми для самостійного опрацювання:

1. Комунікативні моделі реагування та типологія помилок у формуванні комунікативного ефекту
2. Критична комунікація під час виборчих кампаній: стратегія і тактика.
3. Довіра до джерела як проблема політичної комунікації.
4. Особливості застосування критичних комунікативних технологій в політиці

Рекомендації до семінару:

1. Мислить «поштовхами». При читанні праці Талера та Санстейна виписуйте приклади того, як архітектура вибору навколо вас впливає на ваші щоденні рішення.
2. Використання метафори. У проекті з коміксами шукайте неочевидні візуальні метафори для політичних подій — це найкраще розвиває креативність.
3. Аналіз «магії» мови. Зверніть увагу на гасла, які не мають конкретного змісту, але викликають сильні емоції — розберіть їхню семантичну структуру.
4. Гра за правилами. Спробуйте сприйняти складну політичну дискусію як гру з певними правилами та ходами – це допоможе знизити рівень стресу та мислити чіткіше.
5. Скорочення дистанції. Проаналізуйте, які мовні засоби використовують лідери, щоб здаватися «ближчими до народу», і оцініть щирість цих прийомів.

Література:

1. Critical Methods for the Study of World Politics Creativity and Transformation
[/https://www.academia.edu/41555207/Critical_Methods_for_the_Study_of_World_Politics_Creativity_and_Transformation](https://www.academia.edu/41555207/Critical_Methods_for_the_Study_of_World_Politics_Creativity_and_Transformation)
2. Козловець М. А. Світовий комунікативний простір і національна ідентифікація / М. А. Козловець // Наукові записки. Серія «Філософія». – Острого: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія». – Вип. 6. – 2010. – С. 119-136.
3. Корнеєв В.М. Комунікаційні технології як засоби проектування соціальної дійсності / В. М. Корнеєв // Наукові записки Інституту журналістики. - 2014. - Т. 56. - С. 176-181
4. Кочубей Л. Особливості політичних комунікацій в умовах розвитку технологій інформаційного суспільства// Віче №19, 2009
5. Мантуло Н.Б. Зв'язки з громадськістю в сучасній комунікаційній парадигмі / Н.Б. Мантуло // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації . - 2011.
6. Duke, A. Thinking in Bets: Making Smarter Decisions When You Don't Have All the Facts. Portfolio; Reprint edition (May 7, 2019).
7. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.

8. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
9. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. — К.: Наш формат, 2019. — 276 с.
10. Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
11. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
12. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
13. Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
14. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
15. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
16. Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtfA>
17. Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевіряй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
18. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadrivеr.online – Режим доступу: http://mediadrivеr.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegtisya-vid-manipulyatsij/
19. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
20. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
21. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
22. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 7

Тема семінару: Неструктуровані завдання з критичного мислення

Мета та завдання семінару: проаналізувати ігровий аспект суспільно-політичної діяльності

План:

1. Створення навчального проекту: комікси про останні історичні події (на вибір студентської аудиторії).
2. Магічна функція політичної мови
3. Основні канали комунікації сучасного суспільства
4. Діалог як гра. Сміслові межі політичної орієнтації в контексті семантичної складової.

Творчі завдання:

Підготовка до аудиторної дискусії, аналіз та конспект тексту Талер Р.Санстейн С. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / Річард Талер, Касс Санстейн. – Наш формат, 2017. – 312 с.

Теми для доповідей:

1. Основні вектори політичної комунікації.
2. Істинність мовленнєвої політичної поведінки..
3. Феномен викривленої референції. Дистанція в мовленнєвій політиці сучасної політичної еліти.
4. Риторичний та стилістичний аналіз політичної мови.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Політичний дискурс як інструмент політичної боротьби.
2. Соціальний контроль та термінологічне виправдання рішень.
3. Формування картини політичної реальності. Ініціювання та вирішення соціального конфлікту.
4. Варіативність звернень: лозунги, прокламації, законодавчі акти, загрози, обіцянки, звинувачення.
5. Поширення інформації як проектування майбутніх подій та оцінка минулого.
6. Значимість політичного звернення. Інтерпретація політичної реальності.

Рекомендації до семінару:

1. Опанування метамови. Під час дискусій намагайтеся почути не тільки слова, а й те, що людина «має на увазі», ставлячи уточнюючі запитання.
2. Застосування правила переконання. Спробуйте використати хоча б 3 правила В. Шейнова у звичайній розмові, щоб побачити, як змінюється ставлення співрозмовника.
3. Розпізнання «чорної риторики». Дивлячись ток-шоу, виписуйте прийоми К. Бредемайера, якими користуються гості для маніпуляцій, щоб навчитися їм протидіяти.
4. Використання піраміди Маслоу. При підготовці тактики переконання чітко визначте, на який рівень потреб аудиторії ви спираєтесь.
5. Пошук консенсусу, а не перемоги. У вправах на вирішення конфліктів фокусуйтеся на інтересах сторін, а не на їхніх позиціях.

Література:

1. Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
2. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
3. Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
4. Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
5. Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
6. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.

- 7.Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
- 8.Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
- 9.Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
- 10.Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtfa>
- 11.Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевірй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w
- 12.Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadriver.online – Режим доступу: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegtisya-vid-manipulyatsij/
13. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
14. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
- 15.Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
16. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>

Семінар 8

Тема семінару: Методи осмислення ризиків та нешаблонні стратегії

Мета та завдання семінару: розкрити сутність творчого підходу до вирішення суспільної проблематики та порівняти подібний підхід ШІ

План:

- 1.Мотивування творчого вирішення проблем, генерування та реалізації нових ідей.
- 2.Методи формування аналітичних команд. Переваги та недоліки методів формування команд.
- 3.Алгоритм розробки та реалізації управлінського рішення.
4. Штучний інтелект та критичне мислення.

Творче завдання:

1. Проаналізувати запропоновані чат-ботом ШІ тему доповіді, анотації, дискусії та порівняти із темами, запропонованими студентами групи.
2. Написати тематику, на яку ШІ не може дати відповіді

Теми для доповідей:

1. Творчість як потужний засіб мотивування.
2. Представлення різних типів творчих індивідуальностей.
3. Управління розробкою критичних рішень.
4. Організація діяльності інноваційних колективів.

Теми для самостійної роботи:

Створення інтелект-мапи за методом Т. Бьюзена.

Ніклас Карр Як смартфон захопив наш розум <https://zbruc.eu/node/72376>

Теми для самостійного опрацювання:

- 1.Дискурсивні особливості політичного дискурсу: авторство, адресність тексту, тактика політичної комунікації.
- 2.Типові властивості дискурсу: ритуальність та інформативність, інституціональність та особистісний характер, егоцентричність та загальнодоступність.
- 3.Повнота інформації в політичному дискурсі.
- 4.Діалогічність та моно логічність. Агресивність та толерантність.

Рекомендації до семінару:

- 1.Порівняння з ШІ. Сформулюйте проблему та запропонуйте своє рішення, а потім запитайте варіант у ШІ – проаналізуйте, де ви були більш людяними, а де машина більш логічною.
- 2.Оцінка ризиків.: При підготовці стратегії використовуйте метод «Pre-mortem» – уявіть, що ваш план уже провалився, і опишіть причини, щоб уникнути їх у реальності.
- 3.Виход за шаблон. Застосовуйте техніку «Випадкове слово» для пошуку нестандартних виходів із соціальних конфліктів.
- 4.Аналіз успіхів. Знайдіть історичний приклад, де успіх був досягнутий завдяки «нелогічному» на перший погляд рішенню.
- 5.Синтез досвіду. Спробуйте об'єднати знання з усіх попередніх семінарів у фінальному творчому проекті, щоб продемонструвати комплексну навичку критичного мислення.

Література:

- 1.Аріелі Д. Передбачувана ірраціональність / Пер. з англ. Д. Завалій. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 296 с.
2. Аріелі Д. Чесно про (не)чесність / Пер. з англ. Д. Завалій. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 288 с.
- 3.Бейлі К. Рік продуктивності. Експерименти із часом, увагою та енергією / Кріс Бейлі ; пер. з англ. Ірина Павленко. – К.: Наш формат, 2019. – 276 с.
- 4.Брехня-2018. Як кандидати в президенти та лідери партій брехали та маніпулювали у передвиборчий рік. Рейтинг маніпуляторів та брехунів VoxCheck [Електронний ресурс] // voxukraine.org – Режим доступу: <https://voxukraine.org/longreads/lie-2018/index.html>
- 5.Дезінформація та маніпуляції [Електронний ресурс] // Онлайн-курс «Very Verified» (EdEra) – Режим доступу: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-b>
- 6.Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М.Яковлев. – 5-те вид. – К.: Наш формат, 2021 – 480 с.
- 7.Критичне мислення: що насправді стоїть за прокляттям п'ятниці 13-го? [Відео] // Praxis: теорії та практики; лектор В.Надурак – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OZJOzJ6rmQY>
- 8.Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Дмитро Кулеба. — К.: Книголав, 2019. — 384 с.
- 9.Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Постметодика, 2005, №2(60) – с.33-41 – Режим доступу: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-60.pdf>
- 10.Розберемося в ситуації: Розмова з Росом і Нісбетом (частина 2) [Відео] // Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» (Prometheus); розміщено на каналі Alumni Fund Ukraine – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=yinUc2HNtFA>
- 11.Три види маніпуляцій від українських політиків [Відео] // Онлайн-курс «Фактчек: довіряй-перевірй» (EdEra) – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=WECUm9IY8_w

12. Як уберегтися від маніпуляцій. Алгоритм критичного мислення [Електронний ресурс] // mediadriver.online – Режим доступу: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/yakuberegtisya-vid-manipulyatsij/
13. Bad arguments : 100 of the most important fallacies in Western philosophy / edited by Robert Arp, Steven Barbone, and Michael Bruce. – Hoboken, NJ: Wiley Blackwell, 2019. – 431+xviii p.
14. Critical Thinking: Where to Begin // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/criticalthinking-where-to-begin/796>
15. Defining Critical Thinking // criticalthinking.org. – Available at: <http://www.criticalthinking.org/pages/defining-criticalthinking/766>
16. Regression to the mean [Video] // MOOC «Mindware: Critical Thinking for the Information Age» (Coursera). – Available at: <https://www.coursera.org/lecture/mindware/regression-to-themean-uWhqT>